

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK/134/30000/14 WW

Warszawa, dnia 23 września 2014 r.

PO-18/14

Nr: 30000	Data wpływu 26 czerwca 2014 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 22 września 2014 r.

**NAUCZYCIELSKIE
ŚWIADCZENIA KOMPENSACYJNE**

TEMAT

**PRAWO DO ŚWIADCZENIA DLA NAUCZYCIELI
PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja zbiorowa

Krzysztof K. wraz z 1 703 nauczycielami popierającymi petycję, zatrudnionymi w 130 poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu włączenia nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych do kręgu uprawnionych do otrzymywania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Autorzy petycji postulują zmianę ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, gdyż w ich opinii nauczyciele poradni psychologiczno-pedagogicznych podlegają przepisom Karty Nauczyciela i posiadają status nauczyciela od momentu uchwalenia tej ustawy, czyli od ponad trzydziestu lat, jednak zostali pozbawieni prawa do otrzymywania świadczeń kompensacyjnych.

Jak podają autorzy petycji, zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy o systemie oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne są placówkami (placówki to jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3–5, 7 i 10 ustawy), a prawa i obowiązki zatrudnionych w nich nauczycieli reguluje Karta Nauczyciela. Zatem nauczyciele publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych spełniają kryteria na podstawie których miano kształtować zakres podmiotowy ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

W opinii autorów petycji, z jednostek systemu oświaty w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ujęto wszystkie szkoły publiczne i niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, wszystkie przedszkola i niektóre placówki (wymienione w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty). W uzasadnieniu do projektu ustawy kompensacyjnej nie przedstawiono żadnych argumentów przemawiających za tak szczególnym potraktowaniem tylko tych placówek, których wspólną cechą – w tym poradni psychologiczno-pedagogicznych – jest rola uzupełniająca i wspomagająca działalność szkół.

Wnoszący petycję podkreślają, że nauczyciele poradni psychologiczno-pedagogicznych realizują takie same zadania, czyli udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jak nauczyciele specjaliści zatrudnieni w jednostkach wymienionych w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, tyle że w odniesieniu do wszystkich podmiotów funkcjonujących w rejonie działania przychodni. Nauczyciele są bowiem zobowiązani do wykonywania pracy nie tylko w poradniach ale również w innych placówkach, szkołach i przedszkolach, a więc w jednostkach w których zatrudnienie gwarantuje prawo do świadczeń kompensacyjnych.

W opinii autorów petycji twierdzenie, że rozszerzenie zakresu podmiotowego ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych o nauczycieli publicznych poradni psychologiczno- pedagogicznych byłoby sprzeczne z celami reformy emerytalnej nie stanowi racjonalnego uzasadnienia, gdyż ustawa ta powstała w sprzeczności z tymi celami. Autorzy petycji przywołują też wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. akt SK 49/12.

Wnoszący petycję postulują o objęcie nauczycieli poradni psychologiczno- pedagogicznych prawem do świadczeń kompensacyjnych, gdyż – w ich odczuciu – byłoby to wyrazem sprawiedliwości i próbą jednolitego potraktowania tych samych podmiotów – nauczycieli w rozumieniu przepisów Karty Nauczyciela i ustawy o systemie oświaty.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191) w art. 1 ust. 1 stanowi, że ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a oraz pkt 2 lit. a (do pracowników objętych niektórymi przepisami Karty Nauczyciela należą nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne zatrudnieni w urzędach organów administracji rządowej oraz nauczyciele zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego),

- zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,

- publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Zgodnie z art. 86 Karty nauczyciel ma prawo do zaopatrzenia emerytalnego z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze.

Na mocy art. 88 Karty nauczyciele mający 30 lat pracy, w tym 20 lat w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych i poprawczych, schronisk dla nieletnich 25 lat pracy, w tym 20 lat w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą przejść na emeryturę po rozwiązaniu stosunku pracy na swój wniosek. Nauczyciele spełniający powyższe warunki mogą też przejść na emeryturę po rozwiązaniu stosunku pracy z powodu całkowitej likwidacji szkoły lub ustaniu stosunku pracy.

Nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

- spełnili warunki do uzyskania emerytury (określone wyżej) w ciągu 10 lat od wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, oraz

- nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego (OFE) albo złożyli wniosek o przekazanie środków z OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) określa m.in. warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę o szczególnym charakterze oraz ich rodzaje, których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej. Wypłatę tych emerytur gwarantuje państwo.

Na mocy art. 4 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- urodził się po 31 grudnia 1948 r. i przepracował co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

- osiągnął wiek co najmniej 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz posiada okres składkowy i nieskładkowy co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn,

- przed 1 stycznia 1999 r. i po 31 grudnia 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy.

Od 1 stycznia 2013 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637). Wprowadzone zmiany polegają m.in. na stopniowym podwyższeniu wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do jednakowego wieku 67 lat. Wydłużenie lat pracy spowodowało zmiany w zasadach wypłacania emerytur pomostowych i świadczeń kompensacyjnych. Zmiany te gwarantują, że ustalone prawo do tych świadczeń ustaje w dniu poprzedzającym dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, ustalonego dla danej osoby według jej daty urodzenia. Dotyczy to kobiet urodzonych po 31 grudnia 1952 r. i mężczyzn urodzonych po 31 grudnia 1947 r.

Załącznik nr 1 do ustawy zawiera wykaz prac w szczególnych warunkach, zaś załącznik nr 2 wykaz prac o szczególnym charakterze.

Do prac o szczególnym charakterze z całej podmiotowej grupy nauczycieli, zaliczono jedynie nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii, ośrodkach szkolno-

wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 ze zm.) reguluje warunki nabywania i utraty prawa do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, zasady postępowania o ich przyznanie, a także zasady ustalania wysokości i wypłaty świadczeń oraz ich finansowania.

Zgodnie z ustawą do świadczenia kompensacyjnego mają prawo nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych i niepublicznych: przedszkolach, szkołach i placówkach kształcenia ustawicznego oraz innych placówkach do których należą:

- młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,
- specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży z głębokim upośledzeniem umysłowym udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku: rocznego przygotowania przedszkolnego (w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego), obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Świadczenie kompensacyjne przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łączne warunki: osiągnęli wymagany wiek, mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 30 lat, w tym 20 lat pracy w charakterze nauczyciela, wychowawcy, pracownika pedagogicznego w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ wymiaru zajęć w placówkach (o których mowa wyżej) oraz rozwiązali stosunek pracy.

Wymagany wiek w latach 2009–2014 r. jest jednakowy dla kobiet i mężczyzn i wynosi 55 lat, w latach 2015–2016 będzie wynosił 55 lat dla kobiet i 56 lat dla mężczyzn. Od 2017–2032 roku będzie stopniowo wydłużany, w taki sposób, aby w 2032 r. wynosił 59 lat dla kobiet i 64 lata dla mężczyzn.

Od 1 stycznia 2013 r. stopniowo wzrasta wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn do 67 lat (vide emerytury pomostowe). Prawo do świadczeń kompensacyjnych ustaje w dniu poprzedzającym osiągnięcie wieku emerytalnego, ustalone dla danej osoby jej datą urodzenia.

Świadczenie stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy

obliczenia emerytury ustalonej zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z FUS (art. 25) przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat ustalone według obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o świadczenie tablic średniego trwania życia, sporządzonych przez GUS. Kwota świadczenia nie może być niższa niż najniższa emerytura z FUS (obecnie 844,45 zł) i jest corocznie waloryzowana. Prawo do świadczenia ustaje z nabyciem emerytury na mocy decyzji organu rentowego lub z dniem poprzedzającym osiągnięcie wieku emerytalnego, jeżeli uprawniony nie ma ustalonego prawa do emerytury. Świadczenia są finansowane z budżetu państwa.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) w art. 1 stanowi, że system oświaty w szczególności zapewnia m.in.:

- realizację prawa każdego obywatela RP do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju,
- wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny oraz możliwość zakładania i prowadzenia szkół i placówek przez różne podmioty,
- dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej.

Zgodnie z art. 2 pkt 4 system oświaty obejmuje m.in. poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

Zadania poradni psychologiczno-pedagogicznych określa **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych** (Dz. U. z 2013 r., poz. 199). Rozporządzenie w § 1 stanowi, że poradnie udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej dotyczącej wychowywania i kształcenia dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia do zadań poradni należy: diagnozowanie dzieci i młodzieży oraz udzielanie im oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli

w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych oraz organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom nie tylko w poradniach ale też w przedszkolach, szkołach i innych placówkach oświatowych zgodnie z **rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach** (Dz. U. z 2013 r., poz. 532).

PRACE LEGISLACYJNE:

W VII kadencji Senatu rozpatrywana była petycja indywidualna w sprawie podjęcia inicjatywy w celu włączenia do podmiotów uprawnionych do otrzymywania świadczenia kompensacyjnego z ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych pedagogów i wychowawców zatrudnionych w Ochotniczych Hufcach Pracy (**P-11/11**).

Marszałek Senatu 21 lipca 2011 r. skierował petycję do rozpatrzenia przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, która 8 września 2011 r. rozpatrzyła petycję i postanowiła prowadzić dalsze prace nad nią. W związku z zakończeniem VII kadencji Senatu prace nad petycją nie zostały ukończone. Zgodnie z Regulaminem Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji VIII kadencji, 10 stycznia 2012 r., rozpatrzyła petycję. Senatorowie przeprowadzili dyskusję i postanowili zasięgnąć opinii Ministerstwa Edukacji Narodowej o postulacie petycji. Komisja 15 marca 2012 r. wznowiła prace, przedstawicielka resortu edukacji przekazała informację o pracach Sejmu nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (druk sejmowy nr 138), który obejmował swoim zakresem postulat petycji – wstrzymane zostały prace nad petycją. Komisja wznowiła prace 16 stycznia 2013 r., podsumowano działania nad petycją. Senatorowie podjęli decyzję o zakończeniu prac nad petycją.

Komisja Nauki, Edukacji i Sportu wniosła do Marszałka Senatu inicjatywę ustawodawczą zawierającą projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych – druk senacki nr 470. Celem projektu było przyznanie nauczycielom zatrudnionym w zakładach kształcenia nauczycieli uprawnienia do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Marszałek Senatu 23 października 2013 r. skierował projekt do komisji: Ustawodawczej, Nauki, Edukacji i Sportu oraz Rodziny i Polityki Społecznej w celu rozpatrzenia go w pierwszym czytaniu. Komisje na wspólnym posiedzeniu 10 grudnia 2013 r. rozpatrzyły projekt ustawy i wniosły o jego odrzucenie - druk senacki nr 470 S.

Senat na 47. posiedzeniu 10 stycznia 2014 r. odrzucił projekt ustawy i tym samym zakończył postępowanie w tej sprawie.

W obecnej kadencji Senatu rozpatrywana była również petycja zbiorowa dotycząca podjęcia inicjatywy ustawodawczej w sprawie włączenia do kręgu uprawnionych do otrzymywania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w Centrach Kształcenia Praktycznego (P8-17/13). Marszałek Senatu 23 listopada 2013 r. skierował petycję do rozpatrzenia przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, która 3 grudnia 2013 r. rozpatrzyła petycję. Komisja 21 stycznia 2014 r. zapoznała się ze stanowiskiem resortu edukacji o postulacie petycji. Przeprowadzono dyskusję z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, autora petycji i dwóch członków Centrum Kształcenia Praktycznego w Warszawie popierających petycję. 25 lutego 2014 r. komisja przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Marszałek Senatu 27 lutego 2014 r. skierował do komisji: Ustawodawczej, Rodziny i Polityki Społecznej oraz Nauki, Edukacji i Sportu do pierwszego czytania projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych – druk senacki nr 578. Komisje na wspólnych posiedzeniach rozpatrzyły projekt ustawy i wnosiły o jego odrzucenie – druk senacki nr 578 S. Senat na 60. posiedzeniu 7 sierpnia 2014 r. odrzucił projekt ustawy i zakończył postępowanie w sprawie.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (druk sejmowy nr 138 z 1 grudnia 2011 r.) dotyczył rozszerzenia katalogu nauczycieli uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Projekt 17 stycznia 2012 r. skierowano do pierwszego czytania w komisjach: Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Polityki Społecznej i Rodziny, które odbyło się 12 września 2012 r. Komisje przygotowały sprawozdanie (druk sejmowy nr 702) w którym wnosiły o odrzucenie projektu. Sejm na 27. posiedzeniu 23 listopada 2012 r. odrzucił projekt.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Trybunał Konstytucyjny rozpatrywał sprawy dotyczące zasad nabycia prawa do emerytury pomostowej oraz nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych:

- wyrok z 3 marca 2011 r. (sygn. akt K 23/09) po rozpoznaniu wniosku Prezydium Forum Związków Zawodowych dotyczącego nabycia prawa do emerytury pomostowej – Trybunał orzekł, że art. 3 ust. 1–3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz załączniki nr 1 i 2 do ustawy w zakresie, w jakim pomijają, jako przesłankę uzyskania emerytury pomostowej m.in. pracę nauczycieli i wychowawców bezpośrednio związanych

z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, pracę nauczycieli i wychowawców szkolnictwa specjalnego, są zgodne z art. 2 Konstytucji RP.

- wyrok z 4 czerwca 2013 r. (sygn. akt SK 49/12) po rozpatrzeniu skargi konstytucyjnej orzekł, że art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie, w jakim nie uwzględnia wśród uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w innych jednostkach niż wskazane w przepisie, jest zgodny z art. 67 ust. 1, z art. 32 ust. 1 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał stwierdził m.in., że nauczycielskie świadczenia kompensacyjne, finansowane są z budżetu państwa, a ustawa ma charakter wyjątkowy z punktu widzenia założeń reformy emerytalnej i ustawy pomostowej. „W świetle ustawy pomostowej, której celem była m.in. stopniowa likwidacja możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę różnych grup zawodowych oraz ujednoczenie wieku emerytalnego wszystkich ubezpieczonych, z uprawnień do przejścia na wcześniejszą emeryturę miały korzystać tylko osoby, które wykonują pracę o szczególnym charakterze, a kryteriami decydującymi miały być jedynie względy medyczne i kwestie budżetowe. Tymczasem ustawa kompensacyjna jest przełamaniem założeń, na których oparta była reforma systemu emerytalnego. Wprowadziła dodatkową grupę osób uprzywilejowanych, wyposażając ją w świadczenia, które nie są objęte powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego (nie są świadczeniem uzyskiwanym w związku z opłacaną składką), lecz są finansowane z budżetu państwa. Wiąże się to z poważnymi konsekwencjami finansowymi, powodującymi znaczny wzrost wydatków budżetowych państwa. Stąd też ustawodawca, wskazując zakres podmiotowy ustawy kompensacyjnej, mógł kierować się względami budżetowymi i dać pierwszeństwo zasadzie ochrony równowagi finansowej państwa. Celowość i trafność decyzji ustawodawcy w tym zakresie nie podlega kontroli Trybunału”.

INFORMACJE DODATKOWE:

Do końca 2008 r. nauczyciele posiadający 30-letni staż pracy, w tym 20-letni pracy nauczycielskiej mogli korzystać z uprawnienia do wcześniejszej emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela (przepis wygasł 1 stycznia 2009 r.). Możliwość skorzystania z tego prawa na starych zasadach po 1 stycznia 2009 r. mają ci nauczyciele, którzy posiadali wymagany staż do 31 grudnia 2008 r.

Obecnie zatrudnieni w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zamiast wcześniejszych emerytur) są uprawnieni do świadczeń z ustawy o emeryturach pomostowych. Jednak nie wszyscy, którzy korzystali z tych uprawnień w starym systemie

emerytalnym mogą z nich skorzystać. Wykaz prac w szczególnych warunkach oraz o szczególnym charakterze opracowano na podstawie ustaleń ekspertów medycyny pracy, był on konsultowany z pracownikami i pracodawcami. Krąg podmiotowy ustawy ograniczono jedynie do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w wybranych placówkach wychowawczych (vide Stan prawny petycji). Centralny Instytut Ochrony Pracy w wyniku badań ustalił, że obciążenie psychofizyczne nauczyciela jest bardzo wysokie, czego skutkiem jest zjawisko zawodowego wypalenia, poczucia braku lub obniżonej skuteczności zawodowej oraz depersonalizacji (przedmiotowy stosunek do uczniów). W opinii ekspertów, którzy uwzględniali głównie kryteria zdrowotne, nie istnieją przesłanki do objęcia całej grypy nauczycieli systemem emerytur pomostowych.

Ustawa o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych zawiera rozwiązania przejściowe dla nauczycieli z długim stażem (30 lat pracy w tym 20 lat jako nauczyciel) nabywających świadczenia w kolejnych latach do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Nowe rozwiązanie łagodzi skutki zmian w systemie edukacji i jest adresowane do tych osób, które mniej skorzystają z innych rozwiązań dla nauczycieli, w tym podwyżek.

Warto zauważyć, że projekt tej ustawy był poselską inicjatywą popartą przez Radę Ministrów. Pierwotnie projekt nie obejmował nauczycieli, wychowawców i innych pedagogów zatrudnionych w jakichkolwiek placówkach. W pracach Sejmu rozszerzono go o nauczycieli placówek, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty. W relacji do nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych ustawodawca nie dostrzegł potrzeby włączenia ich do uprawnionych do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych.

Podkreślić należy, że nauczycielom, którzy do 31 grudnia 2008 r. nabyli prawo do wcześniejszej emerytury z Karty Nauczyciela, a nie mają prawa do świadczenia kompensacyjnego lub z niego nie skorzystali, przysługuje rekompensata z ustawy o emeryturach pomostowych, którą ustala się na wniosek ubezpieczonego w powszechnym wieku emerytalnym. Przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, z art. 173 i 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Warunkiem jej uzyskania jest przepracowanie jako nauczyciel 15 lat przed 1 stycznia 2009 r.

REKOMENDACJE BIURA:

Grupa zawodowa nauczycieli (poza zatrudnionymi w wybranych placówkach wychowawczych), w opinii ekspertów medycyny pracy, nie została uznana za osoby wykonujące pracę o szczególnym charakterze, tym samym nie została objęta systemem

emerytur pomostowych. Formą rekompensaty dla określonej grupy nauczycieli, za utratę zlikwidowanych z dniem 1 stycznia 2009 r. uprawnień do skorzystania z prawa do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, są nauczycielskie świadczenia kompensacyjne.

Rozpatrując propozycje zmian w zgłoszonej petycji należy podkreślić, że:

- prawo do świadczenia kompensacyjnego nie przysługuje wszystkim grupom nauczycieli,

- świadczenie kompensacyjne jest nowym rodzajem świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa. Zatem rozszerzanie kręgu podmiotowego ustawy będzie generowało dodatkowe wydatki ze środków publicznych,

- Senat w bieżącej kadencji rozpatrywał dwa projekty ustaw o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, których celem było poszerzenie zakresu podmiotowego ustawy o nauczycieli zatrudnionych w zakładach kształcenia nauczycieli oraz centrach kształcenia praktycznego. Obydwa projekty ustaw zostały przez Senat odrzucone.

Mając na uwadze powyższe informacje, decyzję o podjęciu prac nad petycją Biuro pozostawia do uznania Komisji.

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Joanna Urban

26.06.2014

DANE PODMIOTU WNOSZĄCEGO PETYCJĘ

26.06.2014

Nazwisko Nr kancelaryjny	K.	Imię	Krzysztof
Nr dziennika		Ulica, nr domu/mieszkania	
Kod pocztowy, miasto			
E-mail			

Jeśli występują Państwo w imieniu organizacji, stowarzyszenia, grupy osób itp., prosimy również o podanie ich nazwy.

Nazwa podmiotu

1703 nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych z następujących placówek:

1. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Aleksandrowie Kujawskim (9 podpisów)
2. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Będzinie (16 podpisów)
3. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Białej Podlasce (16 podpisów)
4. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Białogardzie (11 podpisów)
5. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Białymstoku (10 podpisów)
6. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Białymstoku (26 podpisów)
7. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Bielsku Podlaskim (8 podpisów)
8. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2 w Bydgoszczy (22 podpisy)
9. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Bytomiu (29 podpisów)
10. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Chodzieży (9 podpisów)
11. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Chojnowie (10 podpisów)
12. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Choszcznie (9 podpisów)
13. Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych w Cieszynie (22 podpisy)
14. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Dębicy (14 podpisów)
15. Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych Powiatu Warszawskiego Zachodniego w Dziekanowie Leśnym (6 podpisów)
16. Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno- Pedagogicznego i Doradztwa Edukacyjnego w Dzierżoniowie (12 podpisów)
17. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Elblągu (22 podpisy)
18. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2 w Elblągu (21 podpisów)
19. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Gdańsku (17 podpisów)
20. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Gliwicach (35 podpisów)
21. Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno- Pedagogicznego w Głubczycach (10 podpisów)
22. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Gołubiu- Dobrzynie (9 podpisów)
23. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Gostyniu (15 podpisów)
24. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Grajewie (8 podpisów)
25. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Grudziądzu (17 podpisów)
26. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Hrubieszowie (9 podpisów)
27. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Iławie (15 podpisów)
28. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Inowrocławiu (22 podpisy)
29. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Janowie Lubelskim (8 podpisów)
30. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Jaśle (16 podpisów)
31. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Jaworznie (17 podpisów)
32. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Kaliszu (21 podpisów)
33. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2 w Katowicach (13 podpisów)
34. Publiczna Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kędzierzynie Koźlu (12 podpisów)

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
Dział Petycji i Korespondencji
Wysłano dn. 2014.06.26
Nr 30000 Podpis. Ba

35. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kłobucku (12 podpisów)
36. Powiatowe Centrum Doradztwa i Poradnictwa Psychologiczno- Pedagogicznego w Kłodzku (9 podpisów)
37. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kolbuszowej (10 podpisów)
38. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kolnie (10 podpisów)
39. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Koniecpolu (7 podpisów)
40. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kostrzynie nad Odrą (11 podpisów)
41. Publiczna Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kowarach (7 podpisów)
42. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Krośnie Odrzańskim (12 podpisów)
43. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lęborku (12 podpisów)
44. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lipnie (13 podpisów)
45. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lubartowie (22 podpisy)
46. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lubinie (17 podpisów)
47. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Lublinie (14 podpisów)
48. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 3 w Lublinie (16 podpisów)
49. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lwówku Śląskim (6 podpisów)
50. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Łobzie (8 podpisów)
51. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Łomży (10 podpisów)
52. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Mielcu (19 podpisów)
53. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Międzychodzie (9 podpisów)
54. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Międzyrzeczu (11 podpisów)
55. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Mikołowie (14 podpisów)
56. Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych w Mońkach (11 podpisów)
57. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Morągu (8 podpisów)
58. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Nowym Dworze Mazowieckim (18 podpisów)
59. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Nowym Sączu (14 podpisów)
60. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Nowym Sączu- Filia w Grybowie (6 podpisów)
61. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Nowym Sączu- Filia w Krynicy Zdroju (5 podpisów)
62. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Nowym Sączu- Filia w Starym Sączu (10 podpisów)
63. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Oleśnicy (16 podpisów)
64. Powiatowy Ośrodek Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznej I Doradztwa Zawodowego w Oławie (13 podpisów)
65. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Opolu (6 podpisów)
66. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ozimku (5 podpisów)
67. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ozorkowie (11 podpisów)
68. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pajęcznie (10 podpisów)
69. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pasłęku (11 podpisów)
70. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Parczewie (14 podpisów)
71. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pieszku (10 podpisów)
72. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Płocku (13 podpisów)
73. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2 w Płocku (22 podpisy)
74. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Poddębicach (6 podpisów)
75. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Dla Dzieci i Młodzieży Ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi w Poznaniu (8 podpisów)
76. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pucku (10 podpisów)
77. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pyrzycach (8 podpisów)

78. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2 w Radomiu (18 podpisów)
79. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Radomsku (22 podpisy)
80. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Radzynie (10 podpisów)
81. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ropczycach (9 podpisów)
82. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Rudzie Śląskiej (11 podpisów)
83. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Rybniku (27 podpisów)
84. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sanoku (18 podpisów)
85. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Skarżysku- Kamiennej (15 podpisów)
86. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Skwierzynie (8 podpisów)
87. Publiczna Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sokołowie Podlaskim (12 podpisów)
88. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sokółce (2 podpisy)
89. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 w Sosnowcu (18 podpisów)
90. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Starachowicach (15 podpisów)
91. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Stargardzie Szczecińskim (15 podpisów)
92. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Starogardzie Gdańskim (18 podpisów)
93. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Strzelcach Opolskich (11 podpisów)
94. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Strzyżowie (11 podpisów)
95. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sulechowie- Filia w Zielonej Górze (14 podpisów)
96. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sulejówku (15 podpisów)
97. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sulęcinie (6 podpisów)
98. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sycowie (6 podpisów)
99. Centrum Psychologiczno- Pedagogiczne w Szczecinie (20 podpisów)
100. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szczecinku (22 podpisy)
101. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szklarskiej Porębie (8 podpisów)
102. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ślesinie- Filia w Koninie (10 podpisów)
103. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ślesinie (9 podpisów)
104. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Środzie Wielkopolskiej (10 podpisów)
105. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Świdwinie (5 podpisów)
106. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Tarnowie- Filia w Tuchowie (6 podpisów)
107. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Tarnowie- Filia w Wojniczu (3 podpisy)
108. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Tarnowie- Filia w Żabnie (4 podpisy)
109. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Tuszczu (11 podpisów)
110. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Trzebnicy (13 podpisów)
111. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Turku (15 podpisów)
112. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Tychach (34 podpisy)
113. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 12 w Warszawie (20 podpisów)
114. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wąbrzeźnie (6 podpisów)
115. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wieluniu (16 podpisów)
116. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wieruszowie (8 podpisów)
117. Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wolsztynie (10 podpisów)
118. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wołominie (8 podpisów)
119. Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne w Brzegu Dolnym i w Wołowie działające w ramach Powiatowego Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno - Pedagogicznej w Wołowie (15 podpisów)

120. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1 we Wrocławiu (17 podpisów)
 121. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 9 we Wrocławiu (33 podpisy)
 122. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wysokiem Mazowieckiem (10 podpisów)
 123. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Wyszowie (17 podpisów)
 124. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zakopanem (10 podpisów)
 125. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zambrowie (9 podpisów)
 126. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zawierciu (16 podpisów)
 127. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zduńskiej Woli (7 podpisów)
 128. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Zielonce (15 podpisów)
 129. Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych Powiatu Żarskiego z siedzibą w Żarach (24 podpisy)
 130. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Żninie (11 podpisów)

INFORMACJE DOTYCZĄCE PETYCJI

Tytuł petycji	Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne
Akt prawa, w którym postulowana jest zmiana	Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. Nr 97 poz. 800 ze zm.)
Treść petycji	Podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu włączenia nauczycieli poradni psychologiczno - pedagogicznych do kręgu uprawnionych do otrzymywania świadczenia kompensacyjnego z ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych
Uzasadnienie	
<p>1. 23 listopada 2012 r. Sejm odrzucił poselski projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 97, poz. 800 z późn. zm.), który rozszerzał krąg nauczycieli uprawnionych do tych świadczeń, m. in. o nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych.</p> <p>Z dokumentacji wynika, że cele tego projektu i ustawy są te same: zrekomensowanie nauczycielom utraty prawa do wcześniejszej emerytury, łagodzenie skutków zmian w systemie oświaty i zaadresowanie świadczeń kompensacyjnych do tych osób, które mniej skorzystają z innych rozwiązań proponowanych dla nauczycieli – w szczególności podwyżek, czy też rozwiązań przewidzianych w ramach programu „Solidarność Pokoleń - 50+”.</p> <p>Prawo do nauczycielskich świadczeń przyznano nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym w wieku życia określonym w art. 4 ust. 3 ww. ustawy i posiadającym 30 – letni staż ubezpieczeniowy, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 tej ustawy.</p> <p>Jednostki wymienione w tym ostatnim przepisie są jednostkami organizacyjnymi systemu oświaty i zgodnie z podziałem wprowadzonym przez ustawę o systemie oświaty są szkołami (pod pojęciem których rozumie się także przedszkola – art. 3 pkt 1 ustawy o systemie</p>	

oświaty) lub placówkami.

W art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie umieszczono poradni psychologiczno-pedagogicznych, mimo że zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy o systemie oświaty są one placówkami, a prawa i obowiązki (art. 5b ustawy o systemie oświaty) zatrudnionych w nich nauczycieli reguluje Karta Nauczyciela (Trybunał Konstytucyjny uznał, że nauczycielem w rozumieniu ustawy o systemie oświaty będzie wyłącznie osoba, którą za nauczyciela uznaje Karta Nauczyciela - por. wyrok z dnia 16 listopada 2010 r. sygn. akt K 2/10).

Karta ta posługuje się pojęciem nauczyciela, czyli rozumie przez to nauczycieli wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 Karty (wyrok SA w Katowicach z dnia 27 października 2005 r., III AUa 1094/04, Pr. Pracy 2006, nr 10, s. 43)

Zatem wspólną cechą, która pozawala na porównywanie nauczycieli publicznych poradni psychologiczno - pedagogicznych z innymi nauczycielami publicznymi szkół i placówek jest bycie nauczycielem w rozumieniu Karty Nauczyciela i ustawy o systemie oświaty.

Wnioskując o odrzucenie projektu nowelizacji ustawy Rząd i komisje sejmowe nie kwestionowały powyżej przytoczonego stanu prawnego, a ich argumentacja sprowadzała się do stwierdzenia, że instytucja nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych jest elementem dodatkowym do systemu emerytur pomostowych, a ponieważ celem tej ustawy nie było generalne kwalifikowanie nauczycieli jako uprawnionych do tych emerytur to zakres podmiotowy systemu nauczycielskich świadczeń - jako uzupełniający system emerytur pomostowych - również nie powinien być kształtowany rozszerzająco, w sposób generalny. Rozszerzenie zakresu podmiotowego byłoby zatem sprzeczne z założeniami obowiązującego w naszym kraju systemu emerytalnego, którego celem było stopniowe wygaszanie przywilejów wcześniejszego przechodzenia na emeryturę. Potwierdzeniem dla takiego uzasadnienia miały być stwierdzenia zawarte w opiniach Biura Analiz Sejmowych z dnia 13 stycznia 2009 roku, w których analizowano charakter prawny nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych na tle rozstrzygnięć powszechnego systemu emerytalnego.

Jak jednak wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r. (sygn. akt SK 49/12) oraz wskazanych opinii już uchwalenie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych było sprzeczne z reformą emerytalną.

Trybunał stwierdził co następuje: „W świetle ustawy pomostowej, której celem była, m.in., stopniowa likwidacja możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę różnych grup zawodowych oraz ujednoczenie wieku emerytalnego wszystkich ubezpieczonych, z uprawnień do przejścia na wcześniejszą emeryturę miały korzystać tylko osoby, które wykonują pracę o szczególnym charakterze, a kryteriami decydującymi miały być jedynie względy medyczne i kwestie budżetowe. **Tymczasem ustawa kompensacyjna jest przelaniem założeń, na których oparta była reforma systemu emerytalnego. Wprowadziła dodatkową grupę osób uprzywilejowanych, wyposażając ją w świadczenia, które nie są objęte powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego (nie są świadczeniem uzyskiwanym w związku z opłacaną składką), lecz są finansowane z budżetu państwa.**”

Trybunał stwierdził ponadto, że celem ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych było „[...] **przejściowe rozwiązanie dla nauczycieli, którzy mają stosunkowo długi staż pracy.**”

Trybunał potwierdził tym samym zasadnicze treści zawarte w opiniach Biura Analiz Sejmowych z 13 stycznia 2009 r.

W dokumentach tych podkreślano, że wprowadzenie świadczeń nie ma podstawy w założeniach systemowych ubezpieczeń społecznych. Wskazywano, że w projekcie ustawy

wprowadzono korzystniejsze warunki nabywania świadczeń dla uprzywilejowanej, **wybranej – według niejasnych kryteriów** - grupy ubezpieczonych, które nie znajdują merytorycznego uzasadnienia.

Nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych nie uznano za jedną z form emerytur pomostowych, które są rozwiązaniem stworzonym dla osób pracujących w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (na podstawie kryterium medycznego nauczyciele - z wyjątkiem zatrudnionych w najtrudniejszych warunkach – nie zostali uznani za osoby wykonujące pracę w takich warunkach, a tym samym nie zostali objęci rozwiązaniami ustawy o emeryturach pomostowych). Uznano natomiast, że są one **formą rekompensaty dla określonej grupy zawodowej – nauczycieli za utratę zlikwidowanych z dniem 1 stycznia 2009 r. uprawnień do skorzystania z przywilejów emerytalnych w postaci prawa do przejścia na emeryturę bez względu na wiek.**

Na podobieństwo między instytucją rekompensat, o których mowa w ustawie o emeryturach pomostowych a instytucją świadczeń kompensacyjnych zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny (por. wyrok z dnia 16 marca 2010 roku; sygn. akt K 17/09). O tym, że świadczenia te są formą rekompensaty świadczy także przykład nauczycieli niepublicznych przedszkoli. Przedszkola te zostały wykreślone z projektu ustawy z 2008 r. (na wniosek Rządu wyrażony w stanowisku z 19 lutego 2009 r.), gdyż zatrudnionym w nich nauczycielom nie przysługiwała wcześniejsza emerytura na podstawie przepisów Karty Nauczyciela. Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2009 r. (sygn. akt K 65/07), uznającym szczególny charakter pracy tych nauczycieli (a tym samym prawo do emerytury na podstawie art. 88 Karty), przedszkola niepubliczne ponownie wpisano do projektu ustawy o świadczeniach kompensacyjnych.

2. Z dokumentacji dotyczącej prac nad ustawą o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych oraz pism Marszałka Sejmu i Prokuratora Generalnego skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego, a także treści zawartych w cytowanym wyroku Trybunału z 4 czerwca 2013 r. wynika, że podstawą kwalifikowania nauczycieli do świadczeń kompensacyjnych była Karta Nauczyciela.

Już po uchwaleniu ustawy o tych świadczeniach Trybunał podkreślił, że **Karta ta zawiera główne elementy normatywne statusu prawnego nauczycieli w Polsce.** „Znajduje ona zastosowanie nie tylko do nauczycieli, lecz także do wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w: 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli, 2) zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, 3) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych. W ograniczonym zakresie (art. 1 ust. 2 Karty Nauczyciela) przepisy Karty Nauczyciela odnoszą się też m.in. do nauczycieli zatrudnionych w: 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, 2) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych.

Z powyższego wynika, że zakres zastosowania przepisów Karty Nauczyciela do nauczycieli nie zależy od rodzaju placówki oświatowej, w której są zatrudnieni, ale od podmiotu założycielskiego (publiczny lub niepubliczny) i posiadania przez daną placówkę uprawnień szkoły publicznej. Nauczyciele szkół niepublicznych bez uprawnień szkół publicznych nie podlegają przepisom Karty Nauczyciela (por. A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Ustawa Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2007, komentarz do art. 1).”- wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., sygn. akt K 2/10. Trybunał potwierdził tym samym ustalenia zawarte w wyroku sprzed uchwalenia

ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w którym stwierdził: „Zakwestionowana regulacja prawna jest ściśle związana z zasadą przyjętą w art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. b w związku z art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela. Przepisy te przewidują, że nauczyciele zatrudnieni w placówkach działających na podstawie ustawy o systemie oświaty podlegają w pełnym zakresie Karcie Nauczyciela tylko wówczas, jeśli zatrudnieni są w publicznych placówkach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub organy administracji rządowej, natomiast nauczyciele zatrudnieni w placówkach publicznych, ale prowadzonych przez osoby fizyczne lub prawne (niebędące jednostkami samorządu terytorialnego) oraz w placówkach niepublicznych (działających również zgodnie z ustawą o systemie oświaty) podlegają Karcie Nauczyciela „w zakresie określonym ustawą”, a więc z założenia w zakresie ograniczonym przedmiotowo. **Mówiąc zatem w pewnym uproszczeniu, jeżeli Karta Nauczyciela mówi ogólnie o prawach lub obowiązkach nauczyciela, to chodzi tu o nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach oświatowych, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub organy administracji rządowej, a przy przepisach adresowanych również do nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach oświatowych prowadzonych przez inne podmioty oraz niepublicznych placówkach oświatowych, ustawa musi wyraźnie ustanawiać rozszerzenie zakresu podmiotowego konkretnych rozwiązań na te kategorie nauczycieli**” (wyrok z dnia 8 września 2005 r. sygn. akt P 17/04).

To właśnie zakres podlegania Karcie Nauczyciela w powiązaniu z zatrudnieniem w szkole lub placówce miał być kryterium różnicowania nauczycieli w zakresie praw do świadczeń kompensacyjnych.

W piśmie z 23 maja 2013 r. zawierającym wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej (sygn. akt SK 49/12 BAS-WPTK-2097 /12) zakończony powyższym wyrokiem Marszałek Sejmu stwierdził, że „[...] nie wszyscy nauczyciele, w rozumieniu art. 1 k.n., stali się uprawnionymi do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych. Z prawa do tego ostatniego, zostały wyłączone, co do zasady, osoby wobec których k.n. miała zastosowanie jedynie częściowe (zob. art. 1 ust. 2 k.n.; np. nauczycieli zatrudnionych w kuratoriach oświaty). A zatem i wobec tej grupy ustawodawca ograniczył (zawęził) grupę osób uprawnionych do świadczenia, w stosunku do zakresu beneficjentów prawa do wcześniejszej emerytury albo emerytury w obniżonym wieku.” (s.27). Jako istotną cechę różnicującą Marszałek wskazał: „[...]podleganie wszystkim przepisom k. n. oraz zatrudnienie w szkole albo innej placówce oświatowej; [...]”.

W związku z tą samą skargą konstytucyjną w piśmie z 22 stycznia 2013 r. (PG VIII TK 90/12 SK49/12) Prokurator Generalny stwierdził, że „Nie jest to też świadczenie adresowane do wszystkich nauczycieli, lecz wyłącznie do tych, do których mają zastosowanie wszystkie przepisy Karty Nauczyciela (art. 1 ust. 1 w zw. z art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela), którzy pracę nauczyciela wykonywali w placówkach oświatowych przez okres 20 lat i mają długi, bo 30-letni, ogólny staż pracy. Na gruncie zakwestionowanego przez Skarżącego rozwiązania ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych cechą relewantną stanowi zatem posiadanie statusu nauczyciela zatrudnionego w publicznym lub niepublicznym przedszkolu, publicznej lub niepublicznej szkole o uprawnieniach szkoły publicznej albo publicznej lub niepublicznej placówce, wymienionej w art. 2 pkt 1 lit. c tejże ustawy, wykonywanie pracy w tych jednostkach oświatowych przez okres 20 lat w wymiarze co najmniej ½ obowiązkowego wymiaru zajęć oraz posiadanie ogółem 30 lat okresu składkowego i nieskładkowego.”

Z kolei Trybunał Konstytucyjny we wskazanym wyżej wyroku stwierdził, że: „Spośród nauczycieli i innych osób, na które rozciągnięto uprawnienia emerytalne z art. 88 Karty Nauczyciela, wymienionych w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela, uprawnienia do

świadczenia kompensacyjnego przyznano tylko nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym zatrudnionym w:

- a) publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty.”.

Stwierdzenia Trybunału, Marszałka Sejmu i Prokuratora Generalnego są **niezgodne z treścią Karty Nauczyciela**, gdyż nauczyciele zatrudnieni w: publicznych szkołach przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, niepublicznych przedszkolach, niepublicznych szkołach o uprawnieniach szkół publicznych oraz niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i niepublicznych placówkach, których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy o systemie oświaty wymienieni są w **art. 1 ust. 2 Karty i podlegają ustawie jedynie w pewnym (częściowym) zakresie**.

Powyższe ustalenia są zgodne z rozstrzygnięciami Sądu Najwyższego. W wyroku z 14 lutego 2013 r. (sygn. akt III UK 51/12) Sąd wskazał, że **ustawową (legalną) definicję pojęcia „nauczyciel” zawiera art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela**, w myśl którego „[...] ilekroć w ustawie jest mowa o nauczycielach bez bliższego określenia - rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1, a zatem (według stanu prawnego obowiązującego do dnia 31 grudnia 2011 r.) w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, publicznych kolegiach pracowników służb społecznych, a także zatrudnionych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 137, poz. 1304) w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych działających na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej. Należy zatem w pełni podzielić pogląd wyrażony w powoływanym przez Sąd drugiej instancji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006 r., I UK 319/05 (Pr. Pracy 2006, nr 9 poz. 28), że **wykonywanie pracy polegającej (nawet – podkreślenie Sądu Najwyższego w obecnym składzie) na nauczaniu lub szkoleniu w jednostkach organizacyjnych niebędących placówkami wymienionymi w powołanych przepisach nie spełnia warunku do uznania tej pracy za pracę nauczycielską, a osoby wykonującej ją, za nauczyciela.**” W wyroku z 30 maja 2006 r. (sygn. akt I UK 319/05) Sąd Najwyższy stwierdził, że „[...]w obecnym stanie prawnym żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w związku z art. 3 ust. 1 Karty Nauczyciela – nie jest uznawana za pracę nauczycielską [...]”.

Ustalenia Sądu Najwyższego nie zostały zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny, ani też podważone przez Sejm i Prokuratora Generalnego.

Art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela obejmuje nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, a zatem spełniają oni wskazane przez Marszałka Sejmu kryterium (objęcie pełnym zakresem przepisów Karty Nauczyciela i zatrudnienie w placówce), na podstawie którego mieli być kwalifikowani nauczyciele do prawa do świadczeń kompensacyjnych. **Zgodnie z tym kryterium nauczyciele publicznych poradni powinni mieć prawo do tych świadczeń a nie powinno być ono przyznane np. nauczycielom zatrudnionym w niepublicznych przedszkolach, niepublicznych szkołach**

o uprawnieniach szkół publicznych oraz niepublicznych placówkach.

Nauczyciele publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych podlegają przepisom Karty Nauczyciela w pełnym zakresie i posiadają status nauczyciela od momentu uchwalenia tej ustawy, czyli od ponad trzydziestu lat.

W wyroku z 4 czerwca 2013 r. Trybunał potwierdził, że stosowanie niektórych przepisów Karty Nauczyciela, w tym także dotyczących uprawnień emerytalnych, nie jest tożsame z nadaniem statusu nauczyciela. Status ten określają bowiem obowiązki i uprawnienia właściwe dla tej grupy zawodowej. Uprawnienia te mają zróżnicowany charakter, a ochrona każdego z nich wymaga odrębnej, bardzo skonkretyzowanej oceny w kontekście odpowiednich wzorców konstytucyjnych.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, wyrażona w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasada równości dotyczy podmiotów podobnych. Ustalenie, czy zasada równości wobec prawa w konkretnym przypadku została naruszona, wymaga więc, w pierwszej kolejności, określenia kręgu adresatów, do których odnosi się dana norma prawna, oraz wskazania elementów charakteryzujących ich sytuację prawną, które są prawnie istotne (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2005 r., sygn. akt P 13/04). „Wynika stąd w szczególności, że prawodawca przyznając jednostkom określone uprawnienia, nie może określać kręgu osób uprawnionych w sposób dowolny. Musi on przyznać dane uprawnienie wszystkim podmiotom charakteryzującym się daną cechą istotną. Jednocześnie zasada równości zakłada odmienne traktowanie tych podmiotów prawa, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2005 r., sygn. akt P 13/04). „Warunkiem koniecznym wprowadzenia wyjątków jest jasno sformułowane kryterium, na podstawie którego dokonywane jest zróżnicowanie. Równocześnie kryterium to można w świetle zasad i wartości konstytucyjnych uzasadnić odpowiednio przekonującymi argumentami (zob. wyroki z: 16 grudnia 1997 r., sygn. K 8/97; 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24). Ewentualne wyjątki od zasady równości powinny odpowiadać następującym wymaganiom:

1) zróżnicowania muszą mieć charakter relewantny, tzn. pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści. To znaczy, że wprowadzane odstępstwa od zasady równości muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony. Nie wolno dokonywać zróżnicowania według dowolnie ustalonego kryterium;

2) zróżnicowania muszą być proporcjonalne, tzn. waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;

3) muszą pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 listopada 2010 r., sygn. akt K 2/10).

„Zgodnie z poglądami wyrażonymi w doktrynie, ciężar dowodu, że wprowadzone różnicowanie podmiotów posiadających wspólną cechę istotną spełnia wymienione wyżej wymogi, spoczywa na organie państwowym, który ustanowił zakwestionowany akt prawotwórczy” (por. wskazany wyrok Trybunału z 16 listopada 2010 r.), czyli w przypadku ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych na Sejmie.

W trakcie prac nad ustawą o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych Sejm i Senat albo zignorowali ustalone kryteria albo przepisy zawarte w Karcie Nauczyciela, przez co doszło do naruszenia zasady równego traktowania tych samych podmiotów – nauczycieli w rozumieniu Karty Nauczyciela.

3. W stanowisku z 19 lutego 2009 r. do projektu ustawy Rząd zakwestionował ograniczenie

bez jednoznacznego uzasadnienia prawa do świadczeń kompensacyjnych tylko do nauczycieli realizujących obowiązkowe zajęcia edukacyjne. W rezultacie przedstawionej argumentacji Sejm rozszerzył zakres podmiotowy ustawy m. in. o nauczycieli specjalistów, tj. w szczególności: psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych, ale z wyłączeniem (bez żadnego uzasadnienia) nauczycieli zatrudnionych w poradniach psychologiczno - pedagogicznych.

Wszystkie jednostki organizacyjne wchodzące w skład systemu oświaty mają zapewnić realizację zadań określonych w ustawie o systemie oświaty.

W art. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty ustawodawca stwierdził, że system oświaty zapewnia **możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomocy udzielają poradnie psychologiczno-pedagogiczne**, w tym poradnie specjalistyczne (art. 2 pkt 4 ustawy o systemie oświaty) oraz wymienione w art. 22 ust. 1 pkt 11 ustawy o systemie oświaty **szkoły** (przez szkołę należy rozumieć także przedszkole – art. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty) i **placówki** (zgodnie art. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty przez placówkę bez bliższego określenia należy rozumieć jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3-5, 7 i 10 tej ustawy, a więc także poradnie).

Rozporządzenia wydane na podstawie ustawy o systemie oświaty uwzględniają wspólne dla szkół, placówek (wymienionych art. 2 pkt 3, 3a, 5 i 7 ustawy o systemie oświaty) i poradni zadanie szczegółowe – **tworzenie warunków sprzyjających zaspakajaniu potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży** (art. 22 ust. 2 pkt 11 i art. 71 ust. 3 ustawy o systemie oświaty). Przepisy rozporządzeń nakazują wymienionym jednostkom **współpracę**. Zadania poradni i sposoby ich realizacji przez specjalistów poradni obejmują formy zajęć specjalistycznych prowadzonych na terenie jednostek wymienionych w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Trzeba jednak dodać, że specjaliści poradni:

- udzielają pomocy **wszystkim** dzieciom i młodzieży, **wszystkim** ich rodzicom i nauczycielom, **wszystkim** przedszkolom, szkołom i placówkom w rejonie działania poradni,

- zobowiązani są do wykonywania zadań poza poradnią - właśnie w przedszkolach, szkołach i placówkach, czyli na terenie jednostek, w których zatrudnienie uprawnia do świadczeń kompensacyjnych (por. rozporządzenia w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej),

- zobowiązani są do udzielania wsparcia merytorycznego specjalistom jednostek ujętych w ustawie,

- nauczyciele poradni wykonują pracę w trudnych warunkach (art. 34 Karty Nauczyciela),

- logopedzi, pedagodzy i doradcy zawodowi zatrudnieni w poradniach muszą posiadać najwyższe kwalifikacje, kwalifikacje tych samych specjalistów w jednostkach ujętych w ustawie o świadczeniach nie muszą wystarczać do pracy w poradniach; tylko w przypadku psychologów wymaga się takiego samego poziomu kwalifikacji w poradniach jednostkach ujętych w ustawie o świadczeniach.

Zadania nauczycieli-specjalistów w jednostkach wymienionych w ustawie o świadczeniach kompensacyjnych mogą się różnić w zależności od rodzaju jednostki, ale nie różnicuje to ich prawa do świadczeń.

Specjaliści poradni realizując ten sam cel (udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej), a nawet te same zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pracując w porównywalnych lub trudniejszych warunkach nie nabywają prawa do świadczeń tak jak specjaliści zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych wymienionych w ustawie. Kryterium istotnie różnicującym nauczycieli-specjalistów zatrudnionych w jednostkach wymienionych i niewymienionych w ustawie o świadczeniach jest zatem rodzaj

jednostki wchodzącej w skład tego samego systemu – systemu oświaty. Jest to sprzeczne z wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasadą równości i zasadą sprawiedliwości społecznej, których urzeczywistnienie nakazuje art. 2 Konstytucji. **Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 8 września 2005 r. (sygn. akt P 17/04, s.13-14) stwierdził, że ogół nauczycieli, także w zakresie nabywania uprawnień do świadczeń emerytalnych nie musi być traktowany jednolicie jednak kryteria i zakres ewentualnego „wewnętrznego” zróżnicowania powinny być „(...) zgodne z Konstytucją, a to oznacza konieczność powiązania ich przede wszystkim z charakterem obowiązków pracowniczych danej „podgrupy”, co oczywiście związane jest również ze statusem i zadaniami funkcjonowania określonego typu placówek należących do systemu oświaty”.**

W odniesieniu do placówek, Trybunał zauważył, że: „Ich cechą charakterystyczną jest rola „uzupełniająca” wobec działalności szkół, które są najważniejszą, i dlatego wyraźnie wymienioną w tekście Konstytucji (art. 70), instytucją systemu oświaty, w której realizowany jest oparty na Konstytucji obowiązek szkolny. Należy jednak podkreślić, że Konstytucja wspomina również o instytucji zakładów wychowawczych (art. 70 ust. 2), która przynajmniej częściowo pokrywa się z pojęciem placówek oświatowo-wychowawczych.” Te ostatnie placówki nie zostały jednak ujęte w ustawie o świadczeniach.

Według M. Pilicha począwszy od poradni psychologiczno-pedagogicznych, ujętych w art. 2 pkt 4 ustawy o systemie oświaty, większość jednostek wymienionych w dalszych punktach tego artykułu pełni funkcję wspomagającą (M. Pilich, Ustawa o systemie oświaty. Komentarz, Warszawa 2012, s. 38).

W preambule do ustawy o systemie oświaty zawarto odesłania do źródeł prawa wewnętrznego i międzynarodowego, które mają znaczenie dla jej interpretacji i stosowania. Ustawa ta musi być interpretowana i stosowana w sposób spójny zarówno z Konstytucją, jak i umowami międzynarodowymi.

Tworząc podstawy prawne funkcjonowania poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego w Polsce ustawodawca wykonał zobowiązanie międzynarodowe (M. Pilich, op. cit., s. 26 i 38), albowiem zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt d Konwencji o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1999 r. Nr 120, poz. 256 ze zm.) Państwa-Strony, a zatem także Rzeczpospolita Polska, uznają **prawo dziecka do nauki i w celu stopniowego realizowania tego prawa udostępnią wszystkim dzieciom informacje i poradnictwo szkolne i zawodowe.**

Ponieważ ustawa o systemie oświaty nie definiuje słowa „nauka” należy je rozumieć zgodnie z jego znaczeniem etycznym, tzn. jako synonim „uczenia się, kształcenia, edukacji”. (M. Pilich, op. cit., s. 275).

Zgodnie z art. 2 pkt 4 w związku z art. 3 pkt 3 u.s.o. poradnie psychologiczno-pedagogiczne są placówkami, które udzielają dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Tak jak szkoły i inne placówki wymienione w art. 3 pkt 3 ustawy zobowiązane są do tworzenia warunków dla zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia (art. 22 ust. 2 pkt 11 u.s.o.).

Istotne znaczenie dla określenia zadań szkół i placówek ma art. 64 u.s.o. który wyjaśnia na czym polega działalność dydaktyczno-wychowawcza (M. Pilich, op. cit., s. 665). W myśl tego przepisu udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej należy do form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły. **W przypadku poradni psychologiczno-pedagogicznych chodzi o taką samą formę działalności edukacyjnej.**

„Zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wykraczają poza wąsko rozumiane publiczne zadania edukacyjne. Mieszczą się w sferze wsparcia procesu kształcenia, opieki i wychowania. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega, najogólniej rzecz biorąc, na profesjonalnej pomocy uczniom, rodzicom i nauczycielom

w diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów wychowawczych i edukacyjnych poszczególnych uczniów” (M. Pilich, op. cit., s. 355-356).

W świetle przepisów ustawy o systemie oświaty (art. 3 pkt 3) **status poradni jest taki sam jak placówek** ujętych w ustawie o świadczeniach kompensacyjnych. Ponadto zgodnie z art. 3 pkt 2 Karty Nauczyciela jeżeli mówi się o szkołach bez bliższego określenia rozumie się przez to szkoły, przedszkola i **placówki** oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1, a także odpowiednio ich zespoły.

Po odebraniu nauczycielom prawa do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę bez względu na wiek i nieobjęciu prawem do emerytury pomostowej (**na podstawie tego samego kryterium medycznego**) nastąpiło (**na podstawie nieznanymi kryteriów selekcji placówek**) nieuzasadnione zróżnicowanie uprawnień pracowniczych nauczycieli specjalistów (w szczególności: pedagogów, psychologów, logopedów, doradców zawodowych) o takich samych (takich samych lub najwyższych w przypadku nauczycieli poradni) wymaganiach kwalifikacyjnych, wykonujących ten sam rodzaj pracy nauczycielskiej, na rzecz tych samych podmiotów (dzieci, młodzież, rodzice, nauczyciele), w podobnych lub trudniejszych warunkach (w rozumieniu art. 34 Karty Nauczyciela i przepisów rozporządzenia wydanego na jego podstawie).

4. W związku z powyższym należy stwierdzić, co następuje:

4.1. Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne nie należą do istoty prawa do zabezpieczenia społecznego (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r.). Są one natomiast rekompensatą dla określonej grupy zawodowej – nauczycieli za utratę zlikwidowanych z dniem 1 stycznia 2009 r. uprawnień do skorzystania z przywilejów emerytalnych w postaci prawa do przejścia na emeryturę bez względu na wiek.

Jeśli uznać, zgodnie ze stanowiskiem Rządu i ministerstw edukacji oraz pracy i polityki społecznej, że ustawa o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jest elementem dodatkowym do systemu emerytur pomostowych, to tak samo, jak w przypadku ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do rekompensaty nie powinno być uzależnione od miejsca zatrudnienia, w którym była wykonywana praca w szczególnym charakterze przez nauczyciela w rozumieniu ustawy o systemie oświaty i Karty Nauczyciela.

4.2. Celem ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych było stworzenie przejściowego rozwiązania dla nauczycieli, którzy mają stosunkowo długi staż (por. wyrok TK z 4 czerwca 2013 r.). Według Marszałka Sejmu cechą wspólną nauczycieli ujętych w tej ustawie jest pełne podleganie wszystkim przepisom Karty Nauczyciela oraz zatrudnienie w szkole albo placówce oświatowej. Stwierdzenie to nawiązuje do ustawowej (legalnej) definicji nauczyciela zawartej w art. 3 pkt 1 Karty w myśl, którego ilekroć w ustawie jest mowa o nauczycielach bez bliższego określenia - rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1. Zakres zastosowania przepisów Karty Nauczyciela do nauczycieli nie zależy więc od rodzaju placówki oświatowej, w której są zatrudnieni, ale od podmiotu założycielskiego (publiczny lub niepubliczny) i posiadania przez daną placówkę uprawnień szkoły publicznej.

Nie jest nauczycielem osoba, która nie jest zatrudniona w szkole, czy placówce wymienionej w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela. Ustawodawca tak w art. 1 jak i w art. 3 pkt 1 Karty kładzie bowiem nacisk na zatrudnienie nauczyciela w szkole lub placówce.

Zakres podmiotowy ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych został ukształtowany wbrew wskazanemu wyżej kryterium.

W wyroku z 4 czerwca 2013 r. Trybunał Konstytucyjny nie wskazał wprost cechy relewantnej nauczycieli objętych przepisami ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, ale zwrócił uwagę na zasadniczy dla jej ustalenia cel (wskazany wyżej). Ponadto nie zakwestionował cechy wskazanej przez Marszałka Sejmu (a także wskazanej przez Prokuratora Generalnego) oraz tego, że prawo do świadczeń przyznano zarówno niektórym nauczycielom ujętym w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela (w pełni podlegają przepisom tej ustawy i co do zasady wskazanej przez Marszałka tylko do nich powinny być adresowane świadczenia) oraz niektórym wymienionym w ust. 2 tego artykułu (częściowo podlegają przepisom ustawy i co do zasady wskazanej przez Marszałka powinni być wykluczeni z prawa do tych świadczeń). Z punktu widzenia zakresu podlegania przepisom tej ustawy są to podmioty odmienne (por. wskazane wyżej wyroki Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego). Ukształtowanie zakresu podmiotowego ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jest więc sprzeczne z wskazaną przez Trybunał zasadą – „[...] nie można stawiać znaku równości pomiędzy nierównym traktowaniem podmiotów podobnych, a równym potraktowaniem podmiotów odmiennych. Zasada równości koncentruje się bowiem na pierwszej z tych sytuacji” (por. wyrok z dnia 19 kwietnia 2011 r., sygn. akt P 41/09).

Trzeba jednak jeszcze raz pokreślić, że również Trybunał Konstytucyjny wskazał niezgodnie z treścią art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela katalog nauczycieli, który ma obejmować ten przepis. Trybunał nie przeprowadzał, w kontekście prawa do świadczeń kompensacyjnych, testu równości tylko dla nauczycieli. Test ten wymaga w szczególności: 1) wykazania cechy relewantnej łączącej podmioty porównywane; 2) podstawy i zakresu różnicowania; 3) oceny konstytucyjnego uzasadnienia różnicowania (por. postanowienie TK z dnia 24 września 2013 r., sygn. akt SK 39/12). Jest to istotne, gdyż ochrona każdego z uprawnień, które wraz z obowiązkami określają status nauczyciela, wymaga odrębnej skonkretyzowanej oceny w kontekście odpowiednich wzorców konstytucyjnych. (por. wyrok TK z 4 czerwca 2013 r.). W związku z tym wyrok z 4 czerwca 2013 r. może odnosić się tylko do porównania sytuacji osób, które miały takie samo prawo do emerytury na podstawie art. 88, ale były bądź nie były nauczycielami w rozumieniu Karty Nauczyciela, w tym przypadku instruktorów praktycznej nauki zawodu i nauczycieli, w tym nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Z powodu sprzeczności między wskazanymi przez Marszałka zasadami, które miały stanowić podstawę kwalifikowania nauczycieli do ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych a ostatecznym jej zakresem podmiotowym, brak jest argumentów, że wprowadzone różnicowanie w zakresie prawa do świadczeń w obrębie nauczycieli, o których mowa w art. 1 ust. 1 (przepis ten obejmuje nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych) spełnia powyższe wymogi testu. Jest to istotne, gdyż „Zgodnie z poglądami wyrażonymi w doktrynie, ciężar dowodu, że wprowadzone różnicowanie podmiotów posiadających wspólną cechę istotną spełnia wymienione wyżej wymogi, spoczywa na organie państwowym, który ustanowił zakwestionowany akt prawotwórczy” - wyrok Trybunału z 16 listopada 2010 r., sygn. akt K 2/10), a zatem na Sejmie.

4.3. Zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy o systemie oświaty publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne są placówkami, a prawa i obowiązki (art. 5b ustawy o systemie oświaty) zatrudnionych w nich nauczycieli reguluje Karta Nauczyciela. Nauczyciele publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych spełniają kryteria (na podstawie, których miano kształtować zakres podmiotowy ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych) określone w piśmie Marszałka Sejmu z 23 maja 2013 r. – podlegają wszystkim przepisom Karty Nauczyciela i posiadają status nauczyciela w rozumieniu Karty (art. 1 ust. 1 i art. 3 pkt 1) jak i ustawy o systemie oświaty. Potwierdzeniem tego, że nauczyciele poradni

i nauczyciele ujęci w ustawie o świadczeniach charakteryzują taką samą cechą relewantną może być art. 9 ust. 2 ustawy o świadczeniach kompensacyjnych, na podstawie którego prawo do świadczenia ulega zawieszeniu w razie podjęcia przez uprawnionego pracy m. in. w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy nie przedstawiono żadnego argumentu, który wyjaśniałby dlaczego nauczycieli publicznych poradni nie objęto prawem świadczeń kompensacyjnych. Brak takiego argumentu wskazuje na arbitralne działanie ustawodawcy.

4.4. Spośród jednostek systemu oświaty w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ujęto wszystkie szkoły publiczne i niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, wszystkie przedszkola i niektóre placówki. W uzasadnieniu do projektu ustawy nie przedstawiono żadnych argumentów przemawiających za tak szczególnym potraktowaniem tylko tych placówek.

Wspólną cechą placówek, w tym poradni psychologiczno-pedagogicznych, jest ich rola uzupełniająca i wspomagająca działalność szkół.

Ponadto w świetle Karty Nauczyciela pod pojęciem szkoły rozumie się także publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne (art. 3 pkt 2).

4.5. Nauczyciele specjaliści poradni psychologiczno-pedagogicznych realizują takie same zadanie (udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej) jak nauczyciele specjaliści zatrudnieni w jednostkach wymienionych w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, tyle, że w odniesieniu do: wszystkich dzieci i młodzieży, wszystkich ich rodziców i nauczycieli oraz wszystkich szkół, przedszkoli i placówek w rejonie działania poradni. Nauczyciele poradni wykonują pracę w trudnych warunkach (art. 34 Karty Nauczyciela).

4.6. Nauczyciele publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych są zobowiązani do wykonywania pracy nie tylko na terenie poradni, ale również na terenie innych placówek oraz szkół i przedszkoli, a więc także tych jednostek, w których zatrudnienie gwarantuje prawo do świadczeń kompensacyjnych.

4.7. Twierdzenie, że rozszerzenie zakresu podmiotowego ustawy o nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych byłoby sprzeczne z celami reformy emerytalnej nie stanowi racjonalnego uzasadnienia, gdyż ustawa powstała w sprzeczności z tymi celami (por.: wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r oraz opinie Biura Analiz Sejmowych z dnia 13 stycznia 2009 roku). Takie stanowisko prowadzi do paradoksalnych wniosków:

- 1) sprzeczne z reformą emerytalną, ale zasadne było przyznanie prawa do świadczeń znacznej ilości nauczycieli,
- 2) przyznanie takich świadczeń niewielkiej grupie nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezzasadne, bo sprzeczne z reformą emerytalną.

W świetle, wskazanych przez Marszałka Sejmu, zasad kwalifikowania nauczycieli w zakresie prawa do świadczeń odmowa ich przyznania w przypadku instruktorów praktycznej nauki zawodu (o których mowa w wyroku TK z 4 czerwca 2013 r.) oraz nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych prowadzi do jeszcze innych paradoksalnych wniosków:

- 1) świadczenia kompensacyjne nie przysługują instruktorom praktycznej nauki zawodu, gdyż nie posiadają statusu nauczyciela według Karty Nauczyciela,
- 2) świadczenia kompensacyjne nie przysługują nauczycielom publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, pomimo że posiadają status nauczyciela według tej ustawy.

4.8. Skoro zakres podmiotowy ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych obejmuje zarówno nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych szkołach, przedszkolach i niektórych placówkach to również w przypadku rozszerzenia tego zakresu o nauczycieli publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych prawo do świadczeń powinno zostać przyznane nauczycielom z poradni niepublicznych.

4.9. Nauczyciele poradni psychologiczno-pedagogicznych tak samo jak nauczyciele ujęci w ustawie o nauczycielskich świadczeniach mają prawo do rekompensaty na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych, co jest bardzo istotne w świetle stanowiska Rządu z 19 lutego 2009 r., w którym stwierdzono, że „[...] projekt ustawy nie rodzi dodatkowych skutków finansowych, bowiem wypłata świadczeń kompensacyjnych zostanie zrównoważona przez przepis art. 16 ust. 2 projektu, który nie przewiduje dla nauczycieli uprawnionych do świadczenia kompensacyjnego prawa do rekompensaty, o której mowa w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.”

4.10. Ustawa traktuje na równi okres pracy nauczycieli ujętych w ustawie o świadczeniach sprzed 1 stycznia 2009 r., gdy uznawana była ona za pracę w szczególnych warunkach, i po tej dacie, gdy już nie miała takiego charakteru, ale odmawia tego samego prawa nauczycielom poradni przez co nie mogą zmienić swej sytuacji nawet po zmianie miejsca zatrudnienia na szkołę czy placówkę wymienioną w ustawie o świadczeniach.

4.11. niesprawiedliwe jest to, że za utratę tego samego prawa do wcześniejszej emerytury nauczycielom przyznano różne formy rekompensaty. Wszystkim nauczycielom (w rozumieniu Karty Nauczyciela) mającym co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnym charakterze przysługuje rekompensata zapisana w ustawie o emeryturach pomostowych, ale tylko nauczycielom ujętym w ustawie o świadczeniach przyznano prawo do ww. rekompensaty lub rekompensaty w postaci nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego – w zależności od wyboru dokonanego przez uprawnionego nauczyciela, przy czym prawo do świadczenia nie zostało uzależnione od posiadania 15 – letniego okresu pracy we wskazanym wyżej charakterze..

Zamknięciem reformy emerytalnej miała być ustawa o emeryturach pomostowych (por. wyrok Trybunał Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r. oraz wskazane opinie Biura Analiz Sejmowych). W sprawie powodów powstania ustawy o nauczycielskich świadczeniach zabierał głos w Sejmie i Senacie Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Marek Bucior. W wypowiedzi z 10 grudnia 2013 r. stwierdził: „W ramach działania pomostowego, wygaszającego pewne uprawnienia osób, które nabyły je w starym systemie, również w ramach ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, została zapowiedziana regulacja dotycząca tak zwanych emerytur pomostowych. Właściwie jedynym odstępstwem od ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinna być tylko i wyłącznie ustawa o emeryturach pomostowych. Dalszych odstępstw być nie powinno. Przypomnę jednak, że gdy w 2008 r. wysoki parlament przyjął ustawę o emeryturach pomostowych, ustawa ta została zawetowana. Dlatego w ramach szukania konsensusu i możliwości odbicia weta prezydenta doszło wtedy do uzgodnienia, z którego wynikało, że nastąpi poparcie dla odbicia weta prezydenta, czyli ustawa o emeryturach pomostowych będzie mogła wejść w życie, za cenę przyjęcia dodatkowych regulacji w postaci tak zwanych nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych. Chcę dodać, że nauczycielskie świadczenia kompensacyjne zostały przyjęte w oddzielnej ustawie i mają inne źródło finansowania, ponieważ nauczycielskie uprawnienia do wcześniejszej emerytury nie znalazły potwierdzenia w definicji pracy w warunkach szczególnych czy o szczególnym

charakterze, która była sformułowana w ustawie o emeryturach pomostowych, czyli nastąpiło dodatkowe uprawnienie bez dodatkowych przesłanek. Była to decyzja czysto polityczna, mająca na celu wygaszenie rozwiązań dotyczących zarówno emerytur pomostowych, jak również nierozszerzanie dodatkowych uprawnień emerytalnych.” (zapis stenograficzny z wspólnego posiedzenia Komisji Nauki, Edukacji i Sportu (42.), Komisji Rodziny i Polityki Społecznej (93.) oraz Komisji Ustawodawczej (224.) w dniu 10 grudnia 2013 r., Senat RP VIII kadencja, s. 3 – 4).

Nie można wykluczyć, że w toku uzgodnień, w których każda ze stron chciała coś „ugrać” po prostu przeoczono poradnie psychologiczno-pedagogiczne, bądź zabrakło głosu reprezentującego interesy tych jednostek systemu oświaty, gdy do projektu ustawy dopisywano różne placówki (w dostępnych na stronach internetowych zapisach stenograficznych i innych dokumentach brak jest treści mówiących o podstawach kwalifikowania niektórych placówek i zatrudnionych w nich nauczycieli).

W związku z powyższym wnioskujemy o objęcie nauczycieli poradni psychologiczno - pedagogicznych prawem do świadczeń kompensacyjnych, co byłoby wyrazem sprawiedliwości i próbą jednolitego potraktowania tych samych podmiotów - nauczycieli w rozumieniu Karty Nauczyciela i ustawy o systemie oświaty.

*Zgodnie z wymaganiami art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.) uprzejmie informujemy, że w Kancelarii Senatu gromadzone są dane osobowe – imię i nazwisko, adres – dobrowolnie przez Pana/Panią przedstawione, a także informacja o problemie przedstawionym w liście. Zbiór danych prowadzony jest w celach ewidencyjnych. Dane osobowe przekazywane są innym organom i instytucjom jedynie w zakresie niezbędnym do wyjaśnienia zgłoszonej sprawy. Ma Pani/Pan prawo wglądu do swoich danych osobowych oraz ich poprawiania.

Lubsko, 24.06.2014 r.

Podpis

Załączniki: 130 list z podpisami nauczycieli z wyżej wymienionych placówek popierających petycję.